شهروند
روزنامه صبح ایران

www.shahrvand-newspaper.ir

۱۷ شوال ۱۴۴۶
16 Apr 2025
سال دوازدهم

چهارشنبه
۲۷ فروردین ۱۴۰۴
شماره ۳۳۲۷
۱۰ صفحه
۵۰۰۰ تومان

شناسنامه

عضو انجمن صنفی مدیران رسانه و شرکت تعاونی مطبوعات کشور

صاحب‌امتیاز:
جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران

دفتر مرکزی: تهران،
فلکه دوم صادقیه ابتدای بزرگراه جناح
کوچه شهید طاهریان، شماره ۲۴
کدپستی: ۱۴۸۱۶۳۵۳۵۳
فکس: ۴۴۹۵۶۱۰۰
تلفن: ۸-۴۴۹۵۶۱۰۱
چاپ: موسسه جام جم برتر برنا

تلفن سازمان آگهی‌ها:
۲-۴۴۹۵۶۲۰۰ فکس: ۴۴۹۵۶۱۰۷
سامانه پیامکی: ۵۰۰۰۲۶۲۶۶۲
سایت شهروند:
www.shahrvand-newspaper.ir
اینستاگرام شهروند:
shahrvandonline_ir
شبکه ایکس شهروند:
shahrvandonline

تقویم تاریخ

- درگذشت فرانسیس گویا، هنرمند و نقاش معروف اسپانیایی سبک رمانتیک (۱۸۲۸ میلادی)
- زادروز آناتول فرانس، نویسنده، شاعر برجسته اهل فرانسه، برنده نوبل ادبیات (۱۸۴۴ میلادی)
- زادروز چارلی اسپنسر چاپلین، کارگردان، تهیه‌کننده، کمدین شهیر تاریخ سینما (۱۸۸۹ میلادی)
- زادروز محمدعلی بهمنی، ادیب، شاعر، غزل‌سرا، ترانه‌سرای شهیر ایرانی (۱۳۲۱ خورشیدی)
- وقوع آتش‌سوزی مهیب در سرزمین منا (عربستان)، درگذشت ۳۴۳ نفر حاجی (۱۹۹۷ میلادی)

عکس دیروز

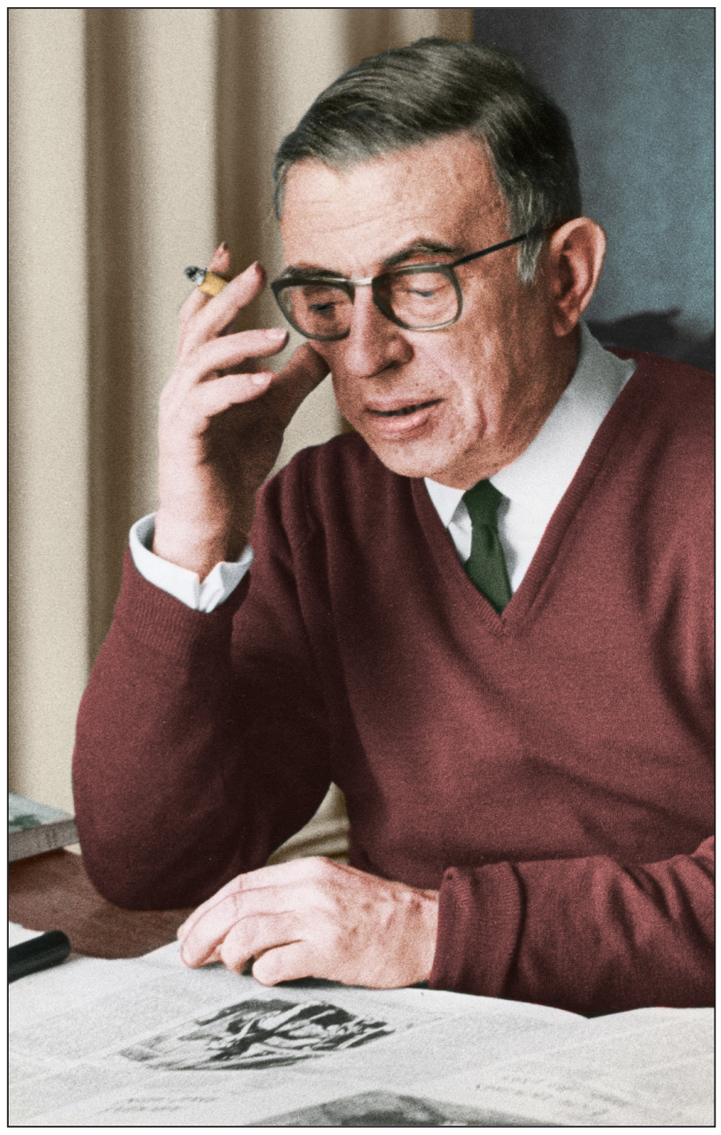

مرگ فیلسوف انسان‌گرا و بی‌علاقه به جایزه نوبل

«تمامی یک انسان، از تمامی انسان‌ها ساخته شده و برابر کل آن‌ها ارزش دارد، و ارزش هر یک از آن با او برابر است.» ۴۵ سال پیش، برابر ۱۵ آوریل ۱۹۸۰ میلادی، ژان پل سارتر، فعال اجتماعی، نویسنده و فیلسوف شهیر فرانسوی در ۷۵ سالگی درگذشت. جمله‌ای که ابتدای این متن در گیومه آمد را شاید بتوان خلاصه تفکر سارتر که در دنیای فلسفه به «اگزیستانسیالیسم» شهرت دارد، بیان کرد. این که در معرفی او از واژه ترکیبی فعال اجتماعی استفاده کردیم نیز هرگز بی‌مناسبت نیست، زیرا هنوز و همچنان اخبار و تصاویر مربوط به حضور او در جمع دانشجویان معترض فرانسوی در وقایع ماه می ۱۹۶۸ پاریس در رسانه‌ها، سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی موجود است. آثار ادبی این فیلسوف انسان‌گرا در دنیای ادبیات شهرت خود را دارند و کتابخوان‌ها سالیان درازی است که از مطالعه رمان‌ها و نمایشنامه‌های او لذت می‌برند. سارتر در سال ۱۹۶۴ موفق به دریافت جایزه ادبی نوبل شد، اما از پذیرفتن این جایزه خودداری کرد و در نامه‌ای که به آکادمی نوبل نوشت تصریح کرد نمی‌خواهد نام او در فهرست دریافت‌کنندگان آن جایزه قرار گیرد. در کارنامه سیاسی سارتر همچنین می‌توان حمایت از مبارزات مردم ایران علیه شاه، مخالفت با جنگ ویتنام و جنگ‌افروزی آمریکا، همراهی با انقلاب کوبا و دفاع از مقاومت مردم شیلی در برابر دیکتاتوری آگوستو پینوشه را مشاهده کرد. نزدیک به ۵۰ هزار نفر از اهالی پاریس در خاکسپاری سارتر شرکت کردند تا پرجمعیت‌ترین مراسم تشییع جنازه یک فیلسوف در قرن بیستم را رقم بزنند.

نگاه روز

نقطه پایان ترکان عثمانی بر امپراتوری روم شرقی و آغاز رنسانس

[شهروند] ۵۷۲ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۶ آوریل ۱۴۵۳ میلادی، ارتش سلطان محمد فاتح امپراتور عثمانی، شهر قسطنطنیه پایتخت امپراتوری روم شرقی را به محاصره خود درآورد. از این محاصره در تاریخ با عنوان آغازی بر پایان تمدن بیزانس یاد شده است. از زمان خلافت خلیفه دوم عمر بن خطاب، مسلمانان سودای تصرف قسطنطنیه یا همان کنستانتینوپولیس را در سر می‌پروراندند و حتی معاویة بن ابوسفیان نیز تلاش‌هایی را برای الحاق جبری این شهر به قلمرو جهان اسلام انجام داد که همگی با شکست مواجه شدند. اما روم شرقی یا بیزانس که در تاریخ آن می‌توان مشارکت در جنگ‌های صلیبی و عقد قرارداد صلح و اتحاد با حکومت ایوبیان مصر را نیز مشاهده کرد، عاقبت همچون دیگر امپراتوری‌های بزرگ تاریخ رنگ سقوط و اضمحلال به خود گرفت و توسط قدرتی قاهر و بنیان‌کن یعنی ترکان عثمانی دچار فروپاشی و زوال شد.

تصمیم انقلابی والنتینیان یکم برای اداره قلمرو روم

اوایل قرن پنجم میلادی بود که امپراتوری معظم روم به دلیل مشکلات داخلی دچار افتراق شد. نتیجه این افتراق هم چیزی نبود جز تقسیم قلمرو امپراتوری به دو بخش شرقی و غربی. در پی این انشعاب، بالکان، آسیای صغیر، خاور نزدیک و مصر به عنوان «امپراتوری روم شرقی» قد علم کرد و ایتالیا، اسپانیا، فرانسه، بریتانیا و آفریقای شمالی نیز تحت عنوان «امپراتوری روم» (غربی) به حیات خود ادامه داد. مطلع تقسیم امپراتوری بزرگ روم را اما باید در تصمیم «والنتینیان یکم» امپراتور وقت جُست که در سال ۳۶۵ میلادی تصمیم گرفت اداره بخش شرقی را به برادر کوچک خود واگذار کند. براساس این توافق، در هر دو بخش شرقی و غربی آیین مسیحیت کاتولیک برقرار و شخص امپراتور به‌عنوان رئیس مذهب و کلیسا نیز شناخته می‌شد. قصد والنتینیان از این تقسیم قدرت آسان‌تر کردن اداره این امپراتوری بزرگ بود، اما تصمیم او در نهایت به جدایی سیاسی، مذهبی و حتی فرهنگی این دو قلمرو از هم انجامید.

حیات روم شرقی تا ۱۰ قرن پس از مرگ روم غربی

هنگامی که در سال ۴۷۶ میلادی امپراتوری روم غربی عملاً منحل شد، از عمر برادر شرقی آن یعنی امپراتوری بیزانس تنها ۸۱ سال می‌گذشت و هیچ کس گمان نمی‌برد شعبه خاوری روم، ۱۰۵۸ سال دیگر یعنی تا ۱۴۵۳ میلادی دوام بیاورد. اما این اتفاق افتاد و امپراتوری بیزانس به پایتختی قسطنطنیه تاریخ خود را بنا کرد و حتی با جدایی از کلیسای کاتولیک روم و تشکیل کلیسای ارتدکس شرقی، باقی شباهت‌ها با امپراتوری مادر یعنی روم را از حافظه‌ها زدود. اما عاقبت روم شرقی هم چیزی جز نابودی نبود و در ۲۹ می ۱۴۵۳ میلادی، با اشغال قسطنطنیه توسط سربازان سلطان محمد فاتح و کشته شدن «کنستانتین یازدهم» آخرین امپراتور بیزانس، افسانه روم شرقی نیز به پایان راه خود رسید. در تاریخ، سقوط قسطنطنیه نقطه آغاز «رنسانس» در قاره اروپا قلمداد شده است. در حقیقت با پایان امپراتوری روم شرقی، متفکران این سرزمین راهی اروپا خصوصاً ایتالیا شدند تا پرچم‌دار عصر شکوفایی علمی، هنری و مذهبی شوند.

نقاشی با موضوع فتح قسطنطنیه

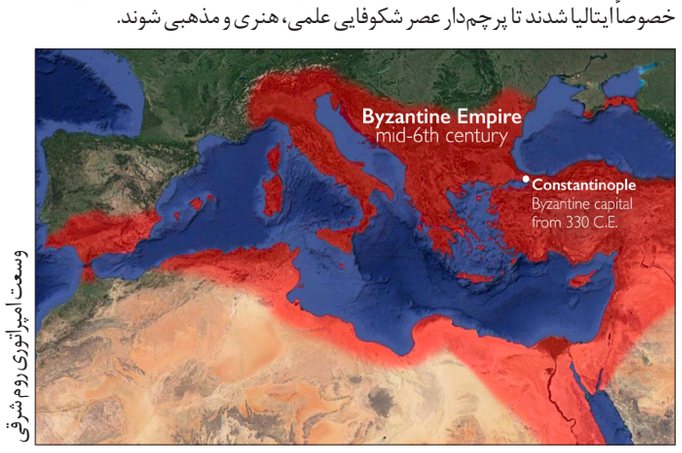

وسعت امپراتوری روم شرقی

عکس روز

حمایت از غزه مقابل دانشگاه تهران

تجمع دانشجویان ایرانی و غیر ایرانی دانشگاه تهران در حمایت از مردم مظلوم غزه، مقابل سردر اصلی این دانشگاه برگزار شد. در این تجمع بسیاری از اساتید دانشگاه تهران و همچنین حسین سیمایی صراف وزیر علوم، تحقیقات و فناوری حضور یافتند و نسبت به جنایات رژیم صهیونیستی ابراز انزجار کردند.

خاطرات الرجال

ارتشبد حسین فردوست، دوست دوران کودکی محمدرضا پهلوی و رئیس دفتر اطلاعات او، پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران ماند و خاطرات خود از دوران مجالست با شاه، خاندان و دولتمردان رژیم پهلوی را به رشته تحریر درآورد. خاطرات فردوست تحت عنوان «ظهور و سقوط سلطنت پهلوی» منتشر شده است که در این ستون به تناوب برخی را مرور می‌کنیم.

روابط اسرائیل و ساواک (۳)

زمانی که در سال ۱۳۴۰ به ساواک رفتم، سرتیپ علوی‌کیا (قائم مقام سابق ساواک) فردی به نام یعقوب نیمرودی را به من معرفی کرد و گفت محمدرضا اجازه داده که او با ساواک رابطه داشته باشد و تبادل اطلاعات کند. نیمرودی درجه سرهنگ دومی داشت و رئیس اطلاعات سفارت مخفی اسرائیل بود. او یک ماه بعد به دیدن من آمد و ضمن تشکر از همکاری برخی ادارات کل ساواک (ادارات کل دوم و سوم و هشتم) پاکتی به من داد. دیدم که در پاکت مبلغ ۸۰ هزار تومان (یا ۶۰ هزار تومان) وجه نقد است. از او پرسیدم که این مبلغ چیست؟ پاسخ داد: «از بدو همکاری برون مرزی هر ماه این مبلغ به سرتیپ علوی‌کیا بابت هزینه‌هایی که ساواک در این همکاری محتمل می‌شود، پرداخت می‌شود!» پاکت را به او پس دادم و گفتم: «فعلاً نزد خودتان باشد تا با علوی‌کیا ملاقات و موضوع را مطرح کنم.» او هم پس گرفت و خداحافظی کرد. با سرتیپ علوی‌کیا ملاقات کردم و جریان را پرسیدم. گفت: «مدتی است که اسرائیلی‌ها ۳ پایگاه برون مرزی در غرب و جنوب ایران احداث کرده‌اند و بابت هزینه‌هایی که ساواک از این بابت متحمل می‌شود، هر ماه این مبلغ را به ساواک می‌پردازند که به مسئول هزینه‌های سری ساواک داده می‌شود.» گفتم اگر ساواک اجازه ایجاد این ۳ پایگاه را داده، دیگر اجاره‌خانه پرسنل اسرائیلی و تهیه غذا و سایر تسهیلات که با ستاد مرکزی ساواک نیست و این‌ها در هر محلی که هستند رئیس ساواک آن منطقه می‌تواند تسهیلات را فراهم آورد و هزینه مربوطه را خودشان بدهند. در حالی که پرداخت وجه به قائم مقام ساواک مثل این است که بابت اجازه ایجاد ۳ پایگاه به مقام عالی ساواک رشوه می‌دهند. علوی‌کیا گفت: «هر طور مصلحت بدانید. ظاهراً راه‌حل پیشنهادی شما صحیح‌تر است!» به این ترتیب مسئله پول منتفی شد و نیمرودی دیگر هیچ بحثی در این باره نکرد. پاکروان اهل این حرف‌ها نبود، ولی به احتمال زیاد معتضد، که رئیس قسمت اطلاعات خارجی ساواک (یعنی ادارات کل دوم و هفتم) بود، به اتفاق علوی‌کیا، با نیمرودی وارد معامله شده و این پول را میان خود تقسیم می‌کردند. بعدها با نیمرودی بیشتر آشنا شدم. متوجه شدم فرد بسیار زرنگی است، بسیار باهوش، سریع‌الانتقال و فوق‌العاده فعال است. به هر حال، اسرائیل دارای ۳ پایگاه برون مرزی در ایران بود، که احتمالاً از سال ۱۳۳۷ این پایگاه‌ها ایجاد شده بود. این ۳ پایگاه در خوزستان (مرکز اهواز)، در ایلام (مرکز ایلام)، و در کردستان (مرکز بانه یا مریوان) و در محلی مستقر بود که ساواک هم در آن محل باشد.

امروز با جهان

تحولات جدید در صنایع دفاعی ترقی چین و روسیه در حوزه تسلیحات هوشمند

هنگامی که صحبت از برتری هوش مصنوعی در جنگ به میان می‌آید، آمریکا و چین در یک رقابت تسلیحاتی جهانی قرار گرفته‌اند و با بسیاری از معیارها، چین در حال پیشی گرفتن از رقیب خود است. این که آیا آمریکا می‌تواند با سرعت چین در توسعه چنین برنامه‌هایی همگام شود یا نه، هنوز مشخص نیست. چین از سال‌ها پیش روی سیستم‌های تسلیحاتی هوش مصنوعی سرمایه‌گذاری کرده است. در آن زمان، تحلیلگران هنوز در مورد برنامه‌های این کشور گمانه‌زنی می‌کردند. در ژوئن ۲۰۲۴ میلادی گزارشی منتشر شد که خبر می‌داد چین می‌تواند ظرف دو سال تسلیحات هوش مصنوعی کاملاً خودمختار در میدان نبرد داشته باشد. هم چین و هم ایالات متحده در سال‌های اخیر در حال آزمایش سیستم‌های رزمی مجهز به هوش مصنوعی بوده‌اند. بر اساس گزارش سال ۲۰۲۳ مرکز امنیت جدید آمریکا، ارتش چین هوش مصنوعی را راهی برای پردازش، تجزیه و تحلیل و بهره‌برداری از اطلاعات سریع‌تر از تصمیم‌گیرندگان انسانی می‌داند.

روسیه به عنوان یکی دیگر از قدرت‌های نظامی و متحد چین، به نظر می‌رسد رویکرد متفاوتی را در این مسیر دنبال می‌کند. در گزارش سال ۲۰۲۱ موسسه چتم هاوس توضیح داده شده است که استراتژی نظامی هوش مصنوعی روسیه به جای تمرکز بر سلاح‌های جنگی مجهز به هوش مصنوعی، بر ناتوان کردن سیستم‌های فرماندهی و کنترل دشمن متمرکز است. این سیستم‌های رایانه‌ای متصل معمولاً به شدت رمزگذاری شده‌اند، اما با قدرت رمزشکنی هوش مصنوعی، ممکن است به‌گونه‌ای مختل شوند که تجهیزات نظامی را غیرفعال یا باعث اختلال در عملکرد آن‌ها شود. روسیه و چین در حال تعمیق اتحاد خود هستند، اما به نظر نمی‌رسد که آمریکا متحدان نظامی زیادی در حوزه هوش مصنوعی داشته باشد. ایالات متحده همچنان یک رهبر جهانی در حوزه تحقیقات هوش مصنوعی است. با این حال، ماهیت کند قراردادهای دفاعی خصوصی و ذهنیت وال استریتی مبنی بر تصمیم‌گیری سودمحور، رویکرد این کشور را در زمینه هوش مصنوعی نظامی مختل کرده است.

امروز با پزشکی

تحولی عظیم در لقاح آزمایشگاهی تولد نخستین نوزاد با کنترل هوش مصنوعی

نخستین نوزاد جهان که با استفاده از لقاح آزمایشگاهی تحت کنترل ربات متولد شده، به دنیا آمده است. این نوزاد پسر، از مادری با ۴۰ سال سن، در شهر گوادالاخارا در مکزیک متولد شده است. این نوزاد با استفاده از نسخه‌ای کاملاً خودکار و کنترل‌شده با فناوری دیجیتال از روش لقاح آزمایشگاهی به نام «تزریق داخل سیتوپلاسمی اسپرم» یا آی‌سی‌اس‌آی به وجود آمده است. در این فرآیند، اپراتورهای دورکار در گوادالاخارا و نیویورک (در فاصله ۳۷۰۰ کیلومتر از یکدیگر)، سیستم خودکار را کنترل کردند، یعنی سیستمی که انتخاب اسپرم، آماده‌سازی آن و تزریق به تخمک را به‌طور دقیق انجام داد. در روش آی‌سی‌اس‌آی تکنسین‌های ماهر آزمایشگاه، یک اسپرم را به‌صورت دستی مستقیماً به درون یک تخمک تزریق می‌کنند. این فرآیند شامل ۲۳ مرحله دقیق و دشوار است و نتیجه آن بسته به مهارت تکنسین‌ها می‌تواند متفاوت باشد.

اما در روش جدید تیم تحقیقاتی یک ایستگاه کاری خودکار طراحی کرده‌اند که این مراحل را تحت کنترل هوش مصنوعی از راه دور اجرا می‌کند. با استفاده از هوش مصنوعی، این سیستم به‌طور خودکار اسپرم را انتخاب می‌کند و با استفاده از لیزر، بخش میانی آن را برای تزریق بی‌حرکت می‌سازد. این فرآیند دقیق و سریع با سطحی از دقت انجام می‌شود که فراتر از توانایی انسان است. در این مطالعه، پنج تخمک به سیستم خودکار آی‌سی‌اس‌آی اختصاص داده شد و سه تخمک نیز به‌صورت دستی توسط تکنسین‌های انسانی با روش استاندارد بارور شدند. سپس یکی از جنین‌های با کیفیت بالا که با سیستم خودکار بارور شده بود، در رحم مادر قرار گرفت و او باردار شد و نوزادی پسر و سالم به دنیا آورد. دانشمندان از این اتفاق به عنوان تحولی بزرگ در زمینه لقاح مصنوعی یاد می‌کنند.

امروز با قانون

نکات کاربردی حقوقی برای همه به زبان ساده

همه شهروندان لازم است سطح آگاهی‌های حقوقی خود را افزایش بدهند. این امر موجب تحقق و ارتقاء اصل حاکمیت قانون در جامعه، ارتقاء سطح سواد حقوقی افراد، کاهش مراجعات مردم به نهادهای قضایی و شبه‌قضایی، همچنین فرهنگسازی و آمادگی عموم برای تبعیت از قانون خواهد شد.

نگهداری حیوانات در آپارتمان

نگهداری حیوانات در قسمت‌های مشترک آپارتمان مانند پارکینگ، راه پله و... ممنوع است. نگهداری حیوانات در داخل واحد آپارتمانی نیز اگر به نوعی سلامت همسایه‌ها را تهدید کند و یا با ایجاد سر و صدا آسایش آن‌ها را سلب کند، مجاز نیست و امکان طرح شکایت وجود دارد.

محاسبه دیه نقص عضو زنان

اگر دیه آسیب بدنی به اعضای بدن زن یک سوم یا بیشتر از یک سوم از دیه کامل یک مرد شود، دیه نصف می‌شود. تا کمتر از یک سوم، دیه آسیب بدنی زن و مرد برابر است.